

PRED DANAŠNJIJ IN JUTRIŠNJIJ
KONCERTOM SLOVENSKE
GA VOKALNEGA ORTEIA

SAMO DA NAM POJEJO...

Nekaj o referendumu
za koncertni program

Pred dobrim mesecem smo pozvali čitatelje, ki so ob enem obiskovalci koncertov Slovenskega vokalnega orkestra, naj sami izberejo pesmi, ki jih žele slišati na prihodnjem koncertu. Bili smo skoraj malo skeptični; ali bo kaj odziva ali ne. Toda dvom smo si odganjali s prepričanjem, češ če gre za Slovenski orkester, potem ljudje ne bodo ostali pasivni. In res so začeli prihajati pisma, dopisnice ali pa kar sami časopisni izreki z naznačenimi pesmimi. Mnogi so se kaj pripisali. Tako pravi nek vneti obiskovalec koncertov orkestra, da ne gre toliko za do ločene pesmi kot za odlično izvajanje: to je kar navdušuje. Svoj pripis zaključuje ta poslušalec z besedami: Naj pojejo Karoli, samo da nam pojejo! Dva zakonca pa sporočata, da sta vesela, ko lahko sodelujeta pri tem referendumu in že težko pričakujeta prihod Slovenskega orkestra. Neka visokoskolska študentka izraža veselje, da lahko izbira pesmi za program, in upa, da se ji bodo pri izbiri želje vsaj deloma izpolnile. (No, pa so se je precej izpolnile: na koncertnem sporedu je kar 13 njenih pesmi, torej samo dve sta odpadli.)

Gotovo pa bi čitatelje zanimalo, kakšen je bil rezultat glasovanja. Lahko rečemo, da se je že v naprej vedelo, katere pesmi bodo med prvimi po številu prejetih glasov. Lahko pa tudi pristavljamo, da smo bili kar prijetno presenečeni, ko smo videli, koliko glasov so prejeli tudi pesmi, ki so jih poslusalci šele prvič slišali na zadnjem koncertu.

Zakaj pa je prednostjo pred vsemi ostalimi je označena »Nocoj pa, oh, nocoj« (41 glasov). S precejšnjim razmakanjem sledi »Čemu ti zvonijo zvonci« (35), potem pa z enakim številom glasov (28) »Pa se sliš in Sedem, rož, do« in »Padeš v številu glasov znaten, medtem ko se odalejši število niso zelo počasi, tako da ima pesem na 20. mestu še vedno 13 glasov. Za navedenimi si ostale pesmi sledijo: Mrzel veter (27), Jadransko morje (26), Ribniška (24), Dremle mi se (22), Raging Lou (20), Kam si šla, mladost ti moja (20), Ti poješ (19), Na trau (18), Oj jesenske duge noči (17), Zuporski zvonovi (16), Tam, kjer pisana so polja (15), Ko so fantje proti vasi šli (15), Kaj bi jaz tebi dal (14), Kaj ti je, deklica (14), Slovenska zemlja (14), Ece, quomodo moritur (13), Čej so tiste staze (12), Vse te pesmi razen ene so oktetovci, sprejeli na spored. Toda na sporedu imajo 23 pesmi in labira za zadnji dve ni mogla biti prav lahka, kajti sledijo sledijo pesmi, ki jih je po več z enakim številom glasov: na 22. mestu jih je na pr. kar sedem. Oktetovci so izbrali med temi še dve.

Danes zvečer in jutri popoldne boste torej poslušali koncert, ki ste si ga z glasovanjem izbrali. Sicer pa — kot je dejala omenjena poslušalka — naj pojejo Karoli, samo da nam pojejo!

ŠIBKOST SEGNIJEVE VLADE PRI IZVAJANJU KOMPROMISA

Kronična razcepljenost vladne koalicije

Ze samo rojstvo Segnijeve vlade je vsebovalo kati bodi težav. Pričakovanja, ki so se pojavila tedaj, ko je po odstopu Scelbove vlade Segni dobil mandat za sestavo nove vlade, so danes skoro že povsem sploh. Danes postaja vedno bolj očitno, da sedanja štiristrankarska vladna koalicija ne bo mogla kranjiti v nedolgi pot morji, ki je prepolno raznovrstnih čer, tako na levi kar na desni, in v njenem lastnem certu samem. Tudi ni verjetno, da bi se sedanja vladna koalicija mogla trajno vzdržati z izmenično podporo zdaj leve, zdaj desne opozicije prvič, ker je stalno računanje s takimi izmenično podporo terečno, sicer mogoče, a praktično skrajno nevarno, predvsem za trdnost in uspešnost štiristrankarske vladne koalicije same, drugič pa, ker je primer vladne koalicije, ki ne razpolaga v parlamentu z ustrezno večino za samostojno izvajanje vladnega programa, nenaraven pojav, ki dokazuje, da je sedanja štiristrankarska vladna koalicija tudi sama po sebi nekaj nenaravnega, ker temelji na vladnem programskem kompromisu, ki vsebuje več nazadnjaških kakor starih demokratičnih elementov.

Tako je na primer znano, da sedanja vladna koalicija sli ni glede zemljiških pogojev in vprašanja IRI in ENI na kompromisu, ki sprejema skoro v celoti nazadnjaško stališče desnega krila liberalne stranke, da na ta kompromis pristaja proti svoji volji vodstvo PSDI, nanj pa ne pristaja vodstvo republikanske stranke. Sedanja vladna koalicija torej šepa, in sicer na eno no go izrazito, a tudi ostali dve — demokristjanska in socialdemokratska — nista povsem trdni. In tako smo bili pričakovati, da je vladno stališče glede nekaterih vprašanj moglo priti do podpore levice (vprašanje pristojnosti vojaških sodišč), medtem ko je postritev davčnega pritiska (povišanje trošarine na sol, kavo in mineralna olja) prodrla s podporo desnice; vprašanje izpolnitve ustavne sodišča pa je ostalo na mrtvi točki; demokristjani so dosegli izvolitev enega svojih kandidatov, levica pa enega svojih; od ostalih treh zahtev, ki jih demokristjani in manjšinske stranke zase dva, za tretjega pa postavljajo demokristjani, zahtevajo, da ne sme biti kandidat KP, socialni demokristi in republikanci pa pogoji, da ni kandidat desnice.

Neenotnost koalicijske vladne se kaže tudi glede zakon-

Koliko stanejo zabave

V letnem statističnem pregledu »Lo spettacolo in Italia« je rečeno, da so Italijani v letu 1954 porabili za svojo zabavo 134,2 milijarde lir, od tega 78,4 odst. (102 milijarde) za kinematografske predstave, 8,7 odst. (11,7 milijarde) za razne druge zabave, 7 odst. (9,4 milijarde) za gledališče in 5,9 odst. (7,9 milijarde) za športne prireditve.

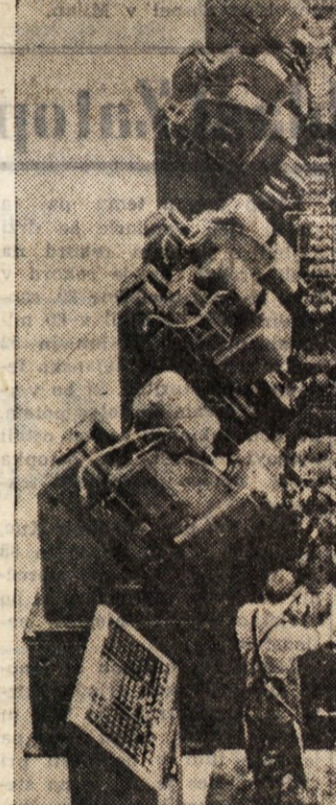
V primerjavi z lanskim letom se glede stroškov za razne zabave opaža, da so se ti dokaj dvignili.

skega osnutka o gorivih, ki pride v kratkem pred parlament. Gre sicer za dediščino Scelbove vlade, a Segni je pri pogajanjih za sestavo svoje vlade dosegel od liberalcev neke koncesije, ki jih je ministar za industrijo Cortese bral v obliki vladnih popravkov k temu zakonskemu osnutku na nedavnem zasedanju parlamentarne komisije za industrijo. Ti popravki se tičejo predvsem omejitve koncesij, kot jamstva proti monopolu, položaja državnih podjetij in dobičkov, ki so pridržani državi. Pri tem je zanimivo, da je poročevalec vladne večine, demokristjan Dosi, izrekel proti popravkom tiste pridržke, ki jih poudarjajo italijanske in tuje monopolistične skupine, in izrazil svoje nezadovoljstvo zaradi neopolne svobode, ki jo v vladnem osnutku trije zasebna podjetja na tem področju, isto stališče sta branila neofašisti D. Marzio in monarhisti Caroleo. Republikanec La Malfa pa je branil Cortesejevo pravico.

Tako se je tudi na vprašanje italijanske petrolejske industrije vladna večina razcepila; pri tem je zanimiva okoliščina, da je poročevalec vladne večine, Dosi, ki bi bil moral popravke zagovarjati, nastopil proti njim in zagovarjal stališče desne opozicije in s tem stališče desnega krila liberalne stranke pred kompromisom, ki je omogočil sestavo Segnijeve vlade.

Razprava o komisiji za industrijo sicer še ni zaključena, a že sedaj vidimo poskus, da bi se vladna večina — tudi v tako važnem vprašanju, kakor je vprašanje petrolejske industrije v Italiji, utegnila razcepiti in se pri bodočem glasovanju o tem zakonu, strniti okrog Scelbovih pristajev, demokristjanske desnice, neofašistov in monarhistov, da sploh ne govorimo o desnih liberalcih, ki so za čim reakcionarnije rešitve tega vprašanja.

Sploh pa se v italijanskem

Dolga vrsta strojev, ki so v neki ameriški avtomobilizirani tovarni avtomobilskih delov zamenjali delavce. Vsej tej vrsti strojev streže le en delavec

javnem življenju opažajo vedno novi poskusi, ki naj bi že v kralji zadušili vsako zdravo, pametno in napredno pobudo. Tako je opaziti negodovanje nazadnjaških in klerikalnih krogov, ki se nikakor nečesto sprijazniti z dejstvom, da predsednik republike posega v prečja vprašanja javnega življenja. To negodovanje je dobilo celo obliko interelacije v senatu, kjer je Sturzo, sicer posredno, gral predstojnika Granchija, češ da s svojim ravnanjem ustvarja vtis, kakor da bi hotel aktivno posegati v vladno dejavnost, ki naj bi bila za svoja dejanja odgovorna le parlamentu. A tudi v tem primeru gre očitno za ljudi in kroge, ki jim nikakor ne more biti všeč, da se predsednik republike tako aktivno zavzema za vprašanja, ki jih je po ustavi dolžan reševati in spoštovati vsak državljan, uresničevati in izvrševati pa predvsem ti, ki nosijo odgovornost za upravljanje italijanske države.

V času obiska jugoslovanskega baletnega ansambla »Kolor na Kitajskem se je skupina 15 kitajskih mladencev in deklet naučila nekaj jugoslovanskih ljudskih plesov. Na sliki: kitajski umetniki se pripravljajo za nastop

KAJ BO PRINESLA ČLOVEŠTVU »NOVA INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA«?

Avtomatizacija dela v plavžu: prej 4500 delavcev - sedaj 126

Pri sedanji družbeni ureditvi v ZDA predstavlja avtomatizacija delovnega procesa nevarnost neslutene brezposelnosti, ki lahko privede do gospodarskega poloma

O »avtomatizaciji« beremo skoro vsak dan v mnogih začetnih listih, predvsem v angleških in ameriških strokovnih in tudi nestrokovnih revijah. Kaj je avtomatizacija? Na to vprašanje se ne da odgovoriti na kratko in izbrpno, ker je ta pojem v zvezi z razvojem avtomatizacije še vedno

ne popoln. Vendar smatramo, da bo zaenkrat dovolj o značilni avtomatizaciji kot procesu, ki zajema proizvodno tehniko, pri kateri se proces proizvodnje razvija tako, da se delo čim bolj avtomatizira s pomočjo zapletenih, vendar skrajno popolnih naprav, ki nadomeščajo živo delovno silo, torej delavce.

Avtomatizacija prihaja do izraza v močnejši obliki sicer le zadnje čase, vendar je avtomatizacija starejša datuma. Prvo, če ga lahko tako imenujemo, avtomatizirano podjetje je bilo zgrajeno že leta 1790 v Ameriki, kjer je samouk Oliver Evans izdelal ob reki Occoquan v Virginiji svojevrstno mlin. Ta mlin, ki je imel precejšnjo zmogljivost, je upravljal samo en delavec, ker so bila vsa dela v njem avtomatizirana. Zito, oziroma konuzo so tedaj še na vozovih s konjsko vprego pripeljali pred mlin, kjer je edini uslužbenec mlinu žito ali konuzo stresel v posebno napravo, od koder se je ves proces avtomatično razvijal vse do moke, otrobov in drugih zmlavkov, ki so prihajali na drugi strani mlinova v posebne vreče in zabojke, kjer jih je kmet oziroma farmer naložil na voz in odpeljal. Iz navedenega sledi, da je bil ves proces pri mletju avtomatiziran kot na nekem tekočem traku in brez sodelovanja kakršnekoli delovne sile.

To je bilo torej že okoli leta 1800. Pozneje je bilo več podobnih poskusov in marsikateri je uspel, vendar se avtomatizacija delovnega procesa ni posvečala kaka izredna

pozornost, ker pogoji za to še niso bili povsem dozorili in ker tudi potrebe niso bile tako pereče.

V času druge svetovne vojne pa, ko je postalo pomanjkanje delovne sile zelo pereče, so se mnoga ameriška podjetja lotila tega vprašanja z vso resnostjo in uspehi niso izostali. Vsekar pa se avtomatizacija ni razvila v vsej industriji in proizvodnji na sploh, ampak le v posameznih sektorjih, ki so bili za to najbolj primerni. Vsekar je potrebno poudariti tudi dejstvo, da so si to potrebno nujnost lahko privoščila le velika podjetja, kot na pr. Ford, General Motors, Chrysler in podobna. Torej predvsem velika avtomobilska podjetja. Po končani drugi svetovni vojni pa je postalo to vprašanje že bolj splošno, kajne značaja in danes lahko brez težav vidimo velik napredek.

Prej smo na splošno govorili o pojmu avtomatizacije, sedaj se moramo za trenutek ustaviti tudi pri konkretnem primeru, ki naj nam da vsaj približno sliko o tem, kaj je avtomatizacija. Delovni proces na tako imenovanem tekočem traku je posledica delne avtomatizacije. Delovni proces se namreč odvija traku, določeno ožje opravilo pri tekočem traku. Avtomatizacija pa teži k temu, da na mesto delavca stopi naprava ali stroj, ki namesto delavca opravlja isti gib, isto opravilo v proizvodnem procesu, tako da se iz proizvodnega procesa izloči čim več žive delovne sile, ki jo nadomesti u-

Danes se sicer še ne da govoriti, niti v ZDA niti v SZ o podjetjih, kjer bi se odvijal ves proizvodni proces samo ob pritisku na gumb. Posebnost velja to za Evropo in še bolj za razvite, industrijske in manj razvite celine. Toda Američani, ki so v tem razvoju daleč pred nami, zatrjujejo, da se bo v prihodnjih desetih letih delovni proces avtomatiziral v vseh njihovih velikih industrijah.

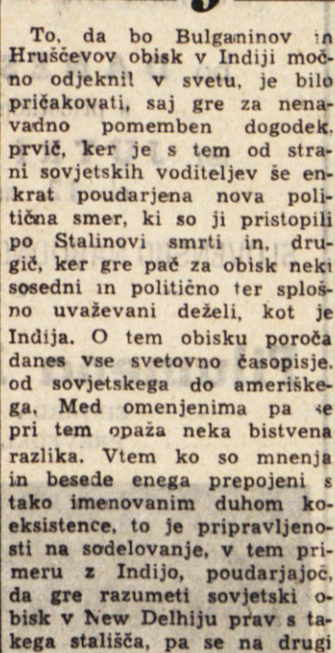
Povsem razumljivo, da se v zvezi s tem pojavlja vrsta vprašanj, ki niso prav tako lahka rešljiva. Posebno ne v kapitalistični družbi. Kot smo že prej omenili, je bila v nekem avtomatiziranem plavžu zreducirana delovna sila od 4500 delavcev pred avtomatizacijo na samih 126 delavcev po avtomatizaciji. Po istih raznih podatkih v ameriški avtomobilski industriji, ki zaposluje danes nad milijon delavcev, po uvedbi celotne neopolne avtomatizacije ostalo komaj 200 tisoč delavcev, torej komaj na petina. Če gre torej proces po tej poti in če se avtomatizacija ne uvede samo v proizvodnji, ampak tudi v pravnem procesu, kar je povsem možno, nastane vprašanje neslutene brezposelnosti. Brezposelnost pa potegne za seboj še vrsto problemov ne le socialnega, ampak tudi povsem gospodarskega značaja, kajti milijoni brezposelnih, ki jih avtomatizacija izloča iz proizvodnega procesa in jih tako otropala zaslužka, bi jim s tem odvzela vso njihovo kupno moč in bi proizvedli avtomatiziranih tovarn ne našli potrošnikov. To smo označili bolj s teoretičnega gledišča. Toda logična posledica čedalje večje avtomatizacije pri ohranitvi sedanje družbene ure-

boj razdelili. Vse so si razdelili, tudi gozdove, živino, orodje in stroje. V prvih mesecih po oktobrski revoluciji, ko so se razvijali ti zgodovinski dogodki, je vladala še popolna politična in tiskovna svoboda, katere so se Es Eri (socialrevolucionarna stranka) poslužili, da so kritizirali boljševiki vladno. Es Eri, h katerim je pripadala tudi Kerenski, so bili kmečke stranke z omejenim geslom »zemlja ti volja«, medtem ko so se boljševiki opirali predvsem na industrijske delavce in niso imeli v svojem programu nobene točke, ki bi upoštevala kmečke zahteve. Zato so Es Eri očitali Leninu, ki je kmetom izročil zemljo, da jim je ukradel njihov program. Lenin jim je v nekem svojem govoru odgovoril, da so oni »vsi krivi, ako je prišlo do tega, saj so bili prej na vladi, kot on so imeli dovolj časa za uresničenje glavne točke svojega programa, s katero so pridobili ruske kmetke množice za svojo stranko.

Prav ta vedno zavlačevana rešitev usodnega vprašanja zemlje je odvrnila ruske kmetke množice od Kerenskove in odprla pot boljševiki oktobrski revoluciji.

ODMEVI SEDANJEGA SOVJETSKEGA OBISKA V INDIJI

Ameriški komentari o izjavah Hruščeva

V času obiska jugoslovanskega baletnega ansambla »Kolor na Kitajskem se je skupina 15 kitajskih mladencev in deklet naučila nekaj jugoslovanskih ljudskih plesov. Na sliki: kitajski umetniki se pripravljajo za nastop

To, da bo Bulganinov in Hruščevov obisk v Indiji močno odjeknil v svetu, je bilo pričakovati, saj gre za nenavaden pomemben dogodek, prvič, ker je s tem od strani sovjetskih voditeljev še enkrat poudarjena nova politična smer, ki so ji pristopili po Stalinovi smrti in, drugič, ker gre pač za obisk nekog sosedni in politično ter splošno uvaževani deželi, kot je Indija. O tem obisku poročata danes vse svetovne časopise, od sovjetskega do ameriškega, Med omenjenimi pa se pri tem opaža neka bistvena razlika. Vtem ko so mnogi v besede enega prepoejni s tako imenovanim duhom koeksistence, to je pripravljeno na sodelovanje, v tem primeru z Indijo, poudarjajo, da gre razumeti sovjetski obisk v New Delhiju prav s takoga stališča, pa se na drugi

strani, se pravi v ZDA, opaža neka očitna zaskrbljenost. A mnenje in izjave raznih odgovornih činiteljev, izraženi v tisku, pripisujejo temu obisku povsem druge, pretežno politične namene, naperjene proti koristim in prestizu ZDA.

V ZDA kažejo resno zaskrbljenost, da bi se vse to res ne uresničilo. Navaja jih na to, kot se izražajo, v prvi vrsti sovjetsko vsiljevanje gospodarske pomoči Indiji, v čemer je, kot menijo, očitno, da gre za rusko gospodarsko in s tem politično penetracijo, a po drugi strani stališče Nehruja, ki da preveč omahuje med Vzhodom in Zapadom in bi zaradi bližine SZ ter podobnosti s to glede vprašanja koeksistence lahko tej podlegel.

Zdi se, kot bi v ZDA nikakor ne mogli premagati osnovnega nezaujanja, ki je še v njih kot posledica znanih mednarodnih prilik iz neposredne preteklosti, in da v slehernem političnem premiku na nasprotni strani, dasi bi ta mogel biti popolnoma pozitiven in nenevarjen, vidijo manever, naperjen proti njihovi varnosti in interesom.

Dejstvo je, da bi bili samo mogli prevzeti iniciativo v tem smislu, ne da bi se pri tem kdo čutil ogroženega, če bi le hkrati svoje gospodarske pomoči ne navezovali tudi na določene politične zahteve, ki z demokratičnimi pojmovi sodelovanja med državami in medsebojne pomoči nimajo nobene zveze.

Rekel bo kdo: kako je moč zagotoviti, da pa tudi Rusi ne streme za določenimi političnimi cilji, le da se v turajo to zaenkrat pokazati. Treba je takoj poudariti, da je Indija dokazala, kako se zna boriti in varovati svojo neodvisnost, a to SZ dobro ve. Brez dvoma vsebuje obisk sovjetskih državnikov tudi določene politične aspiracije. Brez dvoma pa je tudi, da so te politične aspiracije zasnovane na konceptu medsebojnega sodelovanja in pomoči tako v svrhu obojestranskega notranjega napredka, kot za doseganje podobnih odnosov v mednarodnem obsegu in da bi se v svetu ohranil mir. V vsakem drugem primeru bo Indija odgovorila ne.

Naj bi odgovorne osebnosti v ZDA namesto da se ukvarjajo s strahovi tudi, kjer teh ni, raje poslušali besede, ki jih je Hruščev prav ob priliki svojega indijskega obiska izmenjal z ameriškim inženirjem Sollerkanom, graditeljem velikih električnih central v Pendžabu. Rekel je inženirju: »Tudi pri nas v SZ so v začetku delali na naših gradbiščih ameriški inženirji. Dnjeprprosjor je gradil inženir Cooper, opravil je svoje delo odlično. Toda danes se v področju tehnike še lahko kosamo s vami, inženir je odgovoril, da je to koristno, ker pomaga vzpostavljati prijateljske odnose med državami. Za tem spet Hruščev: »Mi smo za tekmovalne. Tekmovati, ne vojskovati se — to je potrebno. Mi imamo dobre izkušnje, lahko bi jih zamenjali z vašimi, samo če bi Američani to hoteli. A k temu je še dodal: »Odstranite železno zaveso, da bomo lahko potovali eni k drugim. Mi nismo vaši sovražniki.«

Če take izjave da osebnosti, ki je Hruščev, potem jih je treba vsekakor premisliti, ker jih ni vrjel ja v dan, Tako na eni kot na drugi strani je že prišlo do izjav, po katerih bi pomenilo nadaljevanje po stari poti drveti v dokončno propast, iz katere bi pri sproščenih uničevalnih silah ne bilo več rešitve. Torej treba je stopiti po novi poti, a sovjetski obisk v Indiji je bržčas med znaki, ki potrjujejo, da je postlanska Rusija po tej poti že stopila. Ko bi tako storile tudi ZDA, bi se brez dvoma zenevska načela, nazivlje obstoječim nasprotjem in težavam, postopno realizirala, začenši seveda pri vprašanjih, kjer bi bila sporazuma in sodelovanje najlažja, a to bi bilo na torišču gospodarstva.

Filmoživljenje slikarja Van Gogha

Glavno vlogo - Van Gogha - bo igral Kirk Douglas, ki se je te vloge lotil z vso resnostjo

Med osebnostmi, ki jih zgodovina označuje za velike, je tudi ime holandskega slikarja Van Gogha. Pred kratkim so začeli o njem snemati film. Za razliko od »Moulin Rouge«, kjer je režiser okrog osebnosti slikarja Lautrecu spletel zgodbo, ki je v dobri meri bila plod njegove fantazije, je film o Van Goghu opiral na solidno dokumentacijo: po eni strani na slikarjevo korespondenco, po drugi na njegova dela. Za to priliko bomo stavljeni režiserja Van Gogha dela.

Znani holandski podjetje »Metro Goldwyn Mayer« je pred leti odkupil Van Goghovo romansirano biografijo, ki jo je napisal Iruving Stone, in je v svetu dosegla neverjeten uspeh, s tem, da jo lahko spravi na platno. Toda pisatelj scenarija so se je poslužili le deloma, ker sta producent Houseman in režiser Vincente Minelli odločila, da iz filma izločita vse one dogodke, ki si jih je Stone zaradi boljše efekta izmislil, da prikazuje slikarjevo življenje in delo v filmu na čim verodostojnejši način in da se v ta namen opreja v prvi vrsti na njegova dela, korespondenco in vrsto strogo dokumentiranih razprav in del o njem.

Čim pa se je zvedelo za namero snemanja filma o Van Goghu, se je okrog tega vnela ogorčena polemika. Začuli

so se glasovi o »obgoškovstvu«, a neki holandski strokovnjak je napadel to zamisel, ne da bi prej prečital scenarij ter se pozanimal, kaj se pravzaprav namereva ustvariti. Kirk Douglasu, nekateri francoski strokovnjaki, začeli očitati, da film o Van Goghu ni dovolj podoben. V resnici pa je tako, da v teh primerih fizična podobnost ne more biti tako bistvena in odločilna, ker bi Van Gogh lahko bil fizično povsem drugačen, pa bi mu zgodovina nazivlje temu prisojala isto mesto, se pravi, da njegovi pomeni ni v njegovi zunanji skorji, ampak da gre za vrednost njegovega duha, ki ga je tako mojstrsko izrazil v svojih neverjetnih delih.

Pravijo, da je Kirk Douglas vzel to svojo vlogo silno resno, da se je vanjo tako vživel, da govori samo o tem, razpravlja samo o vprašanjih, ki so mučila slikarja samega, samo da bi se čim bolj vživel v njegovo psiho in bi kakor beseda ali gesta ne učinkovala plehko in neprijetljivo.

Zdi se, da bo Kirk Douglas v svojih naporih uspel. Mnogi prizori filma bodo posnети o resničnem okolju, ki je v njem slikar živel, tako v gostilnici, kjer je slikar umrl, v bolnici Saint-Remy, okrog cerkvice na ravnini pri Anversu itd.

SPOMINI TRŽAČANA IZ OKTOBRSE REVOLUCIJE

Zakaj je odprava zasebne lastnine napravila zmedo v gospodarstvu

Najemniki ne plačujejo stanarine - Delavske kontrole prodajajo tovarniške stroje in naprave - Kmetje se polastijo zemlje bivših grofov in s tem razdrobijo vsa bivša veleposesstva - Es Eri očitajo Leninu, da jim je ukradel program

Ko so se v Moskvi končale sedemdesetne borbe z zmago boljševikov, sem si takoj oledel središče mesta, a značilo o minulih bojih nisem nimalo skoraj nobenega. Mrtev konj je ležal na ulici; srečal sem nekaj oddelkov ujetih junkerjev in videl dve zgoreli hiši, to je bilo vse. Nikjer nisem opazil niti kaplje prelete krvi, medtem ko je bila samo en dan trajajoča borba v Petrogradu mnogo bolj krvava. Po svoji zmagi so boljševiki najprej vzpostavili red. Zasene roparje so smatrali za svoje maroderje in jih kar kratkotalo postrelili. Le malo takih primerov je zadoštal za odpravo osemdesetnega brezvladja. Se precej dolgo potem je bila Moskva brez tramvajev in brez elektricne razsvetljave. V te dobi sem se nekako po polnoči vstal z nekega šestanka v svojo stanovanje, ki je bilo pod drugo uro oddaljeno. Na poti so me nekateri ustavili vojaške patrulje, ki so meni in mojima prijateljsma pregledale izkaznice in dovoljele za nošenje orožja. Razen teh patrulj nisimo na vsej poti srečali žive duše.

Drugi zelo važen dogodek je bil ukaz št. 1, s katerim so boljševiki z eno samo po-

tezo odpravili zasebno lastnino, kar je pomenilo za nas v Moskvi, da nimamo več hišnih gospodarstev. Temu ukaz su sledila po vseh hišah zborovanja najemnikov z volitvami hišnih odborov, ki so prevzeli upravo stanovanjskih hiš. Tudi mene je zadel ta smola, da sem bil izvoljen v hišni odbor. Z besedo smola je že vse povedano; nesreča za odbornike, za najemnike in še največja nesreča za hiše same, ki so postajale vedno bolj zanemarjene. Najemniki seveda nismo več plačevali, kar smo tako morda veliki kakšen smisel bi potem imela odprava gospodarstva, če bi se ne odpravile tudi najemnine. Edina dobra stran teh hišnih zborovanj in odborov je bila ta, da smo se najemniki med seboj spoznali in prijateljski, kar je ustvarilo po hišah zelo prijetno domačo ozračje, kakršno vlada med kmeti na vasi.

Tudi na industrijo je vplival ukaz št. 1, porazno. Boljševiška vlada ni sicer izročila tovarnih delavcem, ampak je v začetku odredila le delavske kontrole. Tudi v naši tovarni je bila izvoljena taka kontrolna komisija, ki je nekoga dne prišla v pisarno, nekaj časa obračala knjige in

zopet odšla za vedno. Gospodarije niso bili odstavljene, vendar so razumeli, da so jim dnevi šteti, in namesto da bi skrbeli za svoje tovarne, so skrbeli le za to, da bi na kakršen koli način spravili čim večjo vrednost na varno. Kako neugodno je tako stanje vplivalo na industrijo, si lahko vsako sam predstavljajo. Ker ni imelo delavstvo od delavske kontrole nobene koristi in ker so postajale razmere v industriji vedno bolj nevarne, so delavci zahtevali, naj jim vlada izroči tovarne. Te zahteve so se pojavile potem, ko se je boljševiška vlada že preselila iz Leningrada v Moskvo.

»To je zelo enostavna zadeva«, je izjavil Lenin, ko se je v nekem svojem govoru takrat vprašanja socializacije tovarn. Dekreti so že tiskani, treba jih je le podpisati in zapisati vanje naslove tovarn. Ali kaj bo potem? Ali jih bodo znali sami upravljati? Zato moramo biti zelo previdni in polagoma socializirati samo tiste tovarne, ki bodo za to pripravne.« Teoretično je bilo to pravilno, a v praksi neizvedljivo, ker je bila kapitalistična podjetnost s usodnim ukazom št. 1 in s posledničnimi poskusi z delavsko

kontrolno še ubita. Od kapitalistov ni bilo torej mogoče pričakovati, da bi skrbeli za svoja podjetja, dokler ne bodo zrela za socializacijo, in tako je bila boljševiška vlada priprajena, da izvrši socializacijo industrije v mnogo hitrejšem tempu kot je bilo to predvideno v njenih načrtih, kar pa nikakor ni moglo preprečiti industrijske katastrofe, ki se je kmalu pojavila.

Kmalu po preselitvi boljševiške vlade je bila socializirana tudi tovarna, v kateri sem bil jaz zaposlen. Upravo je prevzel delavski odbor z mano na čelu. Že pred tem pa je tovarna prenehala z izdelovanjem šotorov, ki niso bili več potrebni, ker je bilo vose na ruski fronti konec. Skušali smo od oblasti izposlovati, da bi dobili za tovarno kakšno drugo primerno delo, a pri nastali splošni gospodarski zmešanji ni bilo mogoče ničesar doseči. Saj tudi takrat ni bilo kje vzeti. Ostanke so pokradli spekulanti, novih niso mogli izdelovati, ker so tudi surovine izginile. Ostalo nam ni drugega, kot likvidacija. Razprodali smo vse; stroje, opremo, orodje in izdelana platna za šotore. Pri poslednjih smo dognali, da so jih

prekupčevali z velikim dobičkom prodajali na ogromni moskovski tržnici Suharevki. Zato smo delavkam namesto denarja ponudili šotore po istih cenah, kakor smo jih prodajali kupčevalec. Večina je hotela denar, le dve ali tri so se odločile, da vzamejo poleg denarja tudi nekaj šotorov. Ko pa so prve prav dobro prodale svoje šotore, ni nobena več hotela denarja in so vse zahtevale samo šotore, kar je bil potrdilo moje staro mnenje, da ima v gospodarskem življenju blaga večjo vrednost kot denar.

Ukaz št. 1, ki je odpravil zasebno lastnino sploh, je razlatal seveda tudi zemljiške veleposelnosti, ruske plemenite in ugodi kmetom, ki so se vedno borili za zemljo in voljo (svobodo). Kmetje niso sicer nikoli imeli na socializacijo zemlje, temveč so zahtevali grofovsko zemljo zase, kar se seveda ni ujemalo z besedilom omenjenega ukaza. Zato je Lenin, da bo volk sit in koza cela, grofovsko zemljo načeloma socializiral, medtem ko je dovolil kmetom, da jo uživajo in da vsaj začasno po svoji volji z njo razpolagajo. Kmetje so seveda takoj zasedli grofovsko veleposelnost in si jih med se-

BREZAN

ŠPORTNI PNEVNIK

VSE PARTIJE ODIGRANE V ZAGREBU

ZOPET VELIK USPEH

Matanovića in Ivkova

Geller in Gligorić delita 4. in 5. mesto

FACEBEE 25 — Ket ama iaci in ma ia grove nouçil, da se

Udeleženci so torej dosegli sledeča mesta:

1. Smislov (SZ) 14,5, 2–3.

Prihodnji Giro
od 19. maja do 10. junija

ZUERICH, 25. — Tu je h
danes pod predsjedstvom Jo
narda kongres za kole
Mednarodni kolesarske vz
ze. Čeprav so tako opravil
eni uri, to ne pomeni, da
bili vsi delegati z določen
mi datumi zadovoljni. Tako
krožna dirka po Belgiji isti

Fuderer hoče biti samo dober kemik

V tem zanimivim napisanem sestavku o vzrokih svojega slabega plasmaja v Goeteborgu in neuspešnem nastopu na zagrebškem turnirju pravi jugoslovanski čudežni šahov-

sko glasbeni otok, da bo od-
slej svoje sile posvetil studi-
ju kemije. Meni, da ob da-
našnji šahovski tehniki in teo-
riji lahko uspeva v velikem
šahovskem svetu le človek, ki
posveti glavni del svojega pro-
peta Leningradu, tam, kjer so
zmagali mladi, v Moskvi
zasedel prvo mesto Vasjukov
z 10 in pol točkami iz 14.

steiga časa sahu. »Pred menoj je bila alternativa: Biti dober šahist ali dober kemik. Neki novi Leonardo da Vinci bi mogel biti istočasno i eno i drugo. Tudi naš prof. Vidmar je to dosegel. Samo v njegovih časih ni bilo toliko

nje igre je bil različen od današnjega.» Dalje pravi Fuderer: «Neuspeh na tem turnir-
—————
Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO

ka se ruši

po prestolu in rekordih tudi znani trije Madžari Ibaros, Tabori in Rozsary. Neigla

nejsi med njimi je vsekakor 28-letni poročnik madžarske vojske Sander Iharos, ki se ponosa ze s petimi svetovnimi rekordi, med njimi z najbolj fantastičnim na 5000 m s

casom 13:40,6, in je bil to sezono glavni junak s tekalisc. Poleti se je temu tekaču pridruzil se Laszlo Tabori, ki je posebno nevaren na progi 1500 metrov in je medtem ta svetovni rekord ze odnesel Iha-

rosu. Tabori je najmočnejši in najtrši med vsemi treni, obenem pa tudi še najmlajši povrh (24 let). Najbolj talentiran izmed vseh treh pa je Istvan Rozsazvoelgy, ki mu obetajo veliko bodočnost.

King na Encinah

predvaja danes 26. t. m. z začetkom ob 18. uri
barvni film:

PLETNIKI NEPA

UJELINI NABA

Igralci: J. WAYNE, C. TREVOR in L. DAJ

Film, ki vas bo navdušil in vam pokazal vrsto izrednih igralcev.

čka in zaklical kočijažu: «Montmartre, rue de l'É
18.»

je bila velikanska hiša, in popeti sta se morala v prvo tropje. Stara zenska v volnenem jopcu jima je prisedla: »Kaj pa že spet hočete od mene?« je vprašala, ko ji je dala Saint-Polina.

Odgovoril je: »Pripeljal sem vam gospoda, ki je policiji ornik in bi rad zvedel, kako je bilo z vašo stvarjo.«

»Kaj? In iz smetile natanj in priporočalo: «Po vas

«Taj ju je spustila noter 'in pripovedal, da se dva, za neki časnik; kaj vem za katerega.» Nato je prišla k Duroyu: «Torej ta gospod bi rad vedel?»

Da. Je res, da ste bili prijeli od uradnika npravstvenega? »

«Zdignila je roke: »Svojo živni dan ne, dobri gospod, sva dan ne. Takole je bilo. Imam mesarja, ki dobro stre- »

pa slabó. Toem je večkrat opazila, pa nisem našla
 ko pa ondan zahtevam dva funta rebrc, glede na
 tem pričakovala hčer in zeta, opazim, da mi daje
 zek odpadne kosti, resda rebrne, vendar ne od mo-
 Lahko bi jih bila pripravila za obaro, je tudi resni-
 zahtevam rebra, ne storim tega zato, da bi dobila, pa
 im ostane. Uprem se torej, da tega ne maram, pa
 sje

si, da sem stra skopulja, jaz pa njemu starejša žena
nos; skratka, beseda je dala besedo in sporekla vsa
da se je nabralo pred mesnico več ko sto ljudi, in ka
se smejali, kako so se smejali! Tako, da je hrup nazad
bil stražnika, ki naju je pozval s seboj, naj se pogovori
komisarjem. Bila vsa tam in naju je poslal domov,
bi dal kateferemu prav. Jaz hodim odtistihlani drugam
angla.

in mu niti nmo vrat več ne grem, da ni skandala.
Območnika je. Duroy je vprašal: »Je to vse?« — In ko mu
je to vsa čista resnica, dragi gospod.» — In ko mu
prikaže slike grozdilčevca, ki ga sicer ni hotel popiti,
da se pritiskala, naj v policijskem poročilu omeni slep
tehtanje tistega mesarja.

LRS - OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

KOPER - okraj Koper

K prazniku republike
iskreno čestitamo vsemu delovnemu ljudstvu.

„Vino Koper“

Direkcija - Koper - tel. 25 in 18

vam nudi: pristna istrska
vina • malvazijo • burgun-
dec • refošk • pinot • miste-
la • kabernet

GOVINSKO PODJETJE, AZIENDA ALBERGHIERA DISTRETTUALE

Hotel Triglav

KOPER CAPODISTRIA

K prazniku 29. NOVEMBRU čestitamo vsem cenjenim
gostom in se še za naprej priporočamo za obisk

GOVSKO PODJETJE
PRESA COMMERCIALE

„KLAS“

KOPER CAPODISTRIA

govsko podjetje z živili in gospodinjstvi
potrebščinami „KLAS“ v Kopru, čestita vsem svojim odjemalcem

TRGOVSKO PODJETJE

TEHNOSERVIS

KOPER

Kolektiv trgovskega podjetja TEHNOSERVIS Koper,
čestita vsemu delovnemu ljudstvu k dnevu republike
in se še za nadalje priporoča

AVTOPODJETJE - AUTOTRASPORTI

«Slavnik»

KOPER
CAPODISTRIA

Cestitke ob priliki 29. XI. 1955.

vozni kolektiv avtopodjetja «Slavnik» Koper

Pleskarska dekoraterska zadruga Cooperativa pittori, decoratori

K o p e r
Capodistria

čestita vsem delovnim ljudem

k prazniku republike

LRS - OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

K o p e r

Okrajni ljudski odbor, okrajni komite ZKS
in okrajni odbor socialistične zveze de-
lovnih ljudi Koper

čestitajo k prazniku
republike vsem delovnim ljudem, ki do-
sledno in uporno grade temelje socializma
- lepšo bodočnost vseh delovnih ljudi!

„15. SEPTEMBER“

Tovarna cementa in salonita

ANHOVO

izreka vsem delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem čestitke k prazniku 29. novembra
Tovarniški kolektiv

ELEKTRO KOPER

K prazniku
29. NOVEMBRU
iskreno čestitamo vsem našim
konsumentom in ostalim
kolektivom!

ELEKTRO-KOPER preskrbuje z elek-
trično energijo območje okraja Koper,
gradi daljnovode visoke napetosti,
niskonapetostna omrežja, ter trans-
formatorske postaje. Izvršuje vse in-
stalacije in njih popravila, ter izvaja
električna dela v svojih delavnicah

KOPER

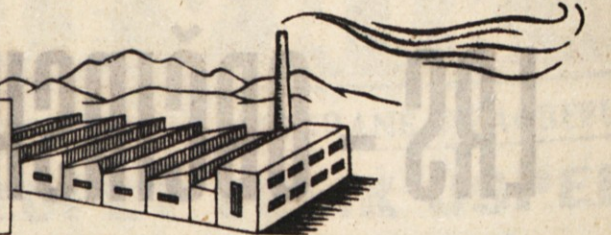
MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA MARIBOR

K prazniku 29. NOVENBRU izrekamo
vsem poslovnim prijateljem in poslovnim ljudem
iskrene čestitke!

Kolektiv

TEKSTILNA TOVARNA
AJDOVŠČINA

Izdeluje raznovrstne bombažne tkanine,
enobarvne, caro in progaste, platno ter
flanelo za žensko in moško perilo

Cene solidne blago kvalitetno!

Vsem delovnim ljudem izrekamo čestitke ob priliki praznika republike 29. NOVENBRA

K narodnemu prazniku **29. novembru**
čestita vsem delovnim ljudem
kolektiv podjetja

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

„KRAŠKI ZIDAR“
SEŽANA

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»PRIMORJE«
AJDOVŠČINA

Splošno gradbeno podjetje »Primorje«, Ajdovščina
čestita vsem delovnim ljudem k prazniku republike

29. novembru

Izvajamo vsa v gradbeno stroko
spadajoča dela solidno in po
konkurenčnih cenah.

„JUGORIBA“

EXPORT-IMPORT

Zagreb P.O.B. 301 - JUGOSLAVIJA - Trg republike 8.11

IZVOZI:

Riblje konzerve - sardine, fi-
lete, skuša - filete, tunjevinu
i drugo - slanu ribu u ba-
rilema i limenkama i sar-
delnu pastu.

UVOZI:

Reprodukcijski material po-
treban industriji za preradu
ribe, voća i povrća.

„VULKAN“

TVORNICA
DIZALICA
LJEVAONA

RIJEKA

Polič Kamova 103

Proizvodi za potrebe brodograd-
nje sidrena, teretna i pritezna
vitla, te ručne kormilarske stroje
za industriju „VEDA“ dizalice
za dizanje i prenos tereta, vitla za
pritezanje vagona, kolica za otpadke
za gradjevinarstvo, gradjevinški
lift „BOB“ kosolne dizalice, ruč-
na gradjevinška vitla i japanere
Ljevamo od lijevoke iz
čelika i sivog ljeva

«DALMACIJA»

DESTILERIJA · TVORNICA LIKERA
SPLIT · Obala J. N. Armije br. 1
telegrami: Destilerija Split telefon: 22-00

**Originalni dalmatinski
Maraska destilat 60 %
Maraska sukus 12 Be
Odličan ekspertni kvalitet**

TOVARNA UMETNIH BRUSOV

Maribor, Tržaška cesta 60 - Telefon 20-58

Brzojavni naslov "SWATY."

POSLOVALNICA: Beograd, Prizrenska ul. 1
Telefon 24 511

SWATY (marca dep.)

Čestitamo vsem odjemalcem in dobaviteljem
ter ostalemu delovnemu ljudstvu

K PRAZNIKU REPUBLIKE!

Vsem delavskim kolektivom naše Primorske
čestita k prazniku republike 29. NOVENBRU

ELEKTROKOVINA

MARIBOR

Telegrami: Elko Maribor
Telefon: št. 30-60 - 23-34

Proizvaja:

Trofazne in enofazne
elektromotorje do
2 KS, elektro - vodne in
oljne črpalke, ventilatorje
in specialne elektromotorje
za industr. živalne stroje.

Vse vrste svetilk s

navadnimi in fluorescent-
nimi žarnicami za notranjo
in zunanjo raz-
svetljavo. Spojni material za
proste vode in razdelilne
postaje.

Izdelki ELEKTROKOVINE so cenjeni na domačem in tujem tržišču, kjer žanjejo polno priznanje

TAM

TOVARNA AVTOMOBILOV MARIBOR

Delovni kolektiv

TOVARNE AVTOMOBILOV · MARIBOR

čestita delovnemu ljudstvu ob priliki praznika republike

29. novembra

Delovni kolektiv delavnice železniških vozov
«Maris Hidrič»

čestita ob priliki državnega praznika ustanovitve
nove Jugoslavije 29. NOVENBRA vsem
delovnim kolektivom in narodom Jugoslavije

MARIBOR